

אם העולם יחרב בעוד רמ"ט שנים

איני יודע משום מה מקובל בפי רבים, וכן באו דברים בספרי מחברים ^{אוצר החכמה} ^{תח"ח 1234567} כדבר מוסכם דשיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב וכדעת רב קטינא ^{אוצר החכמה} ^{תח"ח 1234567} בסנהדרין צז, ור"ה לא' א'.

ואע"פ שנחלקו עליו רב נחמיה ואב"י, והם סוברים דתרי חרוב ב', בסנהדרין צ"ז ב' אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא, אין העולם פחות משמונים וחמשה יובלות וביובל האחרון בן דוד בא, אמר ליה בתחלתו או בסופו אמר ליה איני יודע, כלה או אינו כלה, אמר ליה איני יודע, ופרש"י כלה זמן הזה קודם שיבא המשיח או אינו כלה דבתוך היובל בסופו הוא בא עיש"ב, הנה לבד שנתן קצבה של סה יובלות, שהן כארבעת אלפים ושבע מאות וחמישים לקיום העולם, ולא שיתא אלפי שני, אלא גם אם העולם והזמן יכלה אמר לו איני יודע, ואע"פ דתנא כותיה דרב קטינא, תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח, ובעונותינו שרכו, יצאו מהם מה שיצאו, ג' שם בדף צט' א', דעת תני אבימי בריה דרבי אבהו, ימות המשיח, לישראל שבעת אלפים שנה, אמר רב יהודה, אמר שמואל: ימות המשיח כמיום שנברא העולם עד עכשיו ועי"ש עוד, מ"מ שאם העולם יאבד באלף השביעי, היכן יהיו ז' אלפים ימות משיח והן למ"ד כמיום שנברא העולם ועד עכשיו אפילו לזמן התלמוד ימות המשיח יעברו האלף הז'.

האדם יחדל לשלוט

ולבירור הדבר אם כפשטו יאבד העולם או לא, נקדים לדייק מן המקראות שהביאו לראיה רב קטינא ממקרא, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, הרי יש לומר שהכונה שהשי"ת ימלך בעולמו לבדו ולא ינתן עוד שלטון לאדם בפרט,

ולמלכויות בכלל לשלוט ולהנהיג שררה ומשפט אלא מלכותו יתברך תנהיג הבריות ובעולם, איש לא ירים ידו או רגלו לעשות כרצונו וכיון שאמרו אלף שנה או אלפיים מבורר כי גם זה יש לו גבול ושוב יחזור העולם לכאורה לסדרו הקודם והוא מתאים לחלוקת סדר העולם כל אלפיים שנה כמו שאמרו ב' אלפים תוהו ב' אלפים ימות המשיח, וא"כ גם ב' אלפים ימים שנשגב ה' לבדו ולרב קטינא רק אלף אחד.

דעת הרמב"ם והרשב"א שאין הפירוש שהעולם יאבד

וכבר מגדולי קדמונינו חלקו על הפירוש כי ממש מציאות העולם תאבד, וכפי שכתב בפירוש ג"כ הרשב"א בשו"ת ח"א סימן ט' שהכונה הנהגת הבריות, רוחנית תהיה נפסדת וגרועה עיש"ב.

דעת הראב"ד והכסף משנה, שהעולם יאבד

והראב"ד בסוף פ"ט מהל' תשובה על מה שכתב הרמב"ם, זה שקראו אותו חכמים, עולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה, וזה העולם אובד ואח"כ יבא אותו העולם, אין הדבר כן אלא הרי הוא מצוי ועומד שנא' אשר צפנת ליראך וגו' ולא קראוהו עוה"ב, אלא מפני שאותן חיים באים לו לאדם אחר חיי העוה"ז שאנו קיימים בו בגוף ונפש, וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה עכ"ל, ודייק הראב"ד, א"א נראה כמכחיש שאין העולם חוזר לתהו ובהו, והקב"ה מחדש עולמו ואמרו שיתא אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב, ונמצא שהוא עולם חדש, ועיי"ש הכ"מ שהשיב, והקבלה שהקב"ה יחריב את עולמו בסוף שיתא אלפי שנים המוזכר בפרק חלק גם רבינו לא יכחיש זה וכו' עיש"ב.

הנה ברור מכאן, א' לשיטת הראב"ד ומרן העולם ממש יחרב ב', נשמע מדברי הראב"ד שאלף הז' הוא עולם חדש, לפ"ז אם בכונתו ממש יחרב וימותו בני אדם וכל החי והצומח ויפסד כל יסודות העולם, א"כ עולם חדש זה למי, ואיך יאמר על משך אלף שנים חרוב, והרי אין הבורא צריך לשום עולם חדש אם לא לנבראים וחתם וסתם דבריו בזה.

דיוק מהלכות יסודי התורה, וכך מפורש, שאין העולם אובד

^{אוצר החכמה}

והנה דעת הרמב"ם הוא כפי שדקדק הראב"ד אין העולם הזה שנברא בששת בראשית יאבד ומדוקדק ג"כ בדברי הרמב"ם בפ"א הל' יסודי התורה הל"ז שכתב שם, וא־להינו ברוך שמו הואיל וכוחו אין לו קץ ואינו פוסק שהרי הגלגל סובב תמיד אין כוחו כח גוף וכו' עד כאן לענין זה, ואילו לא היה הרמב"ם סובר ברור וודאי כי העולם אינו אובד הרי לבד שהוכחתו לא תהיה הוכחה הרי לא מלאו היה לבו, להביא ראיה ח"ו שתעורר ספיקות על מציאות יתעלה ויתרומם על כל, וא"כ צ"ע איך הכ"מ כ"כ היה פשוט לו שהרמב"ם סבר שהעולם הזה יאבד.

^{אוצר החכמה}

יתר על כן בא מפורש בחבורו מו"נ ח"ב פרק כז ובכל פרק כח, דחה דחייה מוחלטת שהעולם יאבד והביא ראיות רבות וחזקות מן המקראות כמו והארץ לעולם עומדת, יסד ארץ על מכוניה, בל תמוט עולם ועד, כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם עי"ש בהרחבה, ובסוף פרק כט כתב כי המציאות הזו היא נצחית לעד כפי הטבע אשר רצוהו יתעלה.

אם העולם יאבד מאין למלך המשיח עולם

וכן כתב דברים מפורשים על המשנה בסנהדרין פרק חלק, וז"ל, והמשיח ימות וימלוך בנו תחתיו ובן בנו וכו' ויארץ מלכותו ימים רבים וכו' עי"ש בלשון, ואם העולם יאבד אחר שיתא אלפי שני מאין למלך המשיח עולם ואלפי שנים למלוך בהם, אלא על כרחך כפי שנתברר מדבריו שאין העוה"ז אובד באבדן מציאותו.

ומה שכתב רבנו שתקיים מלכותו אלפים מן השנים היא דעת רבותינו בסנהדרין צז, לר"י ואליבא דשמואל שבעת אלפים שנים יהיו ימי המשיח ולתנא דבי אליהו שתא אלפי שנים קיום העולם, ב' אלפים תהו, ב' אלפים תורה, ב' אלפים ימי משיח, ואע"פ שאמרו שם ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו עיש"ב, הכרח לומר שבתוצאה מכך תהיה חלוקה אחרת לסדרו של העולם ועונותינו גרמו שידחו ב' אלפים ימי משיח לעת רצון או לעת נשוב ויכופר העון ולא שח"ו אבדנו שני אלפים ימות המשיח ובפרט בדורינו זה שנשאר לנו עד סוף האלף הששי רק רמ"ט שנים.

ביאת המשיח מעיקרי האמונה

כי חלילה וחס לא תתקיים ההבטחה הכתובה בתורת קדשינו על כל חלקיה, ובא המשיח הוא מעיקרי הדת, וכמו שכתב בהל' מלכים פרק יא הל"א, וז"ל, המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה וכל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ה' א' להיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וכו' עיש"ב, ואילו חס וחלילה יאבד העולם בעוד רמ"ט שנים א"כ הדברים נכפרים אלו מאליהן.

ועל כן בין תבין, את פתיחת ותחילת דברינו זה על דעת הרמב"ם והרשב"א שאין המציאות זו תאבד כפשטה, ובפרט שראינו כבר מחלוקת בזה בתלמוד ויש למאן דאמר ששנות המשיח עצמן ימשכו ז' אלפים שנים.

באלף השביעי תהיה התחדשות לעולם

וכיון שמדובר על חורבן רוחני כדעת הרשב"א או כפתיחת דברינו שהאדם יחסר לו ההנהגה והמשפט אך גם בלא זה לולי דמסתפינא אומר דבר שליבי אונסני לאומרו לכבוד אמונתנו הנצחית ואומר יתר על כן, כשיתקיימו ז' אלפים שנות משיח או לכל הפחות ב' אלפים, יכול להיות חורבן העולם ואינו על צד החסרון אפילו למי שיפרש חורבן ממש כי האלף הזה כנגד השבת נקרא ועולם חדש יהיה ומעלה היא לישראל ולצדיקים. ולפי שיטה זו צריך להיות התחדשות העולם בתום האלף הששי כדי להיות עולם חדש בספירה של אלף שביעי כמו שחזרת השבת כל שבעה וכמו שכתות הארץ של השמיטה והתחדשות זאת שתהיה מופלאה נקראת חורבן ממש לעולם ביחס לששת האלפים.

דעת רש"י שלא יהיו בני אדם

אבל רש"י בר"ה לא א' ד"ה ליום שכולו שבת, פירש ברור שעתיד העולם להיות חרב באין אדם, וכל המלאכות שובתות, על אותו יום אומרים

שיר של שבת עיי"ש, הנה מדוקדק שמ"מ העולם עצמו במציאותו הקיימת כמנ הארץ הירח והשמש והכוכבים וכל הבריאה לא יאבדו ממש אלא האדם לא יהיה, ושבתת המלאכות, זהו החורבן.

וצריך להבין מה יש שמחה לאדם לשורר על אותן שנים שיחדל להיות בהן, וכן לשיטת הרשב"א שהעולם יפסד הפסד רוחני אך עולם כמנהגו, מה שמחה לאדם לשורר על כך.

לכשיבא האלף השביעי יודע מה יהיה בבירור

על כן כפי דרך תלמודינו בכל מקום, נראה שאין דברים כפשטן ואפשר לידע אמתתן רק לכשיהיו, ומצאנו כעין זה לחכמי התלמוד וכמו ביומא ה' ב' כששאלו כיצד משה רבינו הלביש אהרן ובניו, ואמרו כיצד הלבישן מאי דהוה הוה, אלא כיצד מלבישן לעתיד לבא, לעתיד לבא נמי לכשיבוא אהרן ובניו ומשה עמהן, אלא כיצד הלבישן למסבר קראי וכו' עיי"ש.

דעת רש"י שבאלף הז' יהיה נוח לעולם

והכא נמי יש לומר לכשיבא האלף השביעי נדע כיצד הוא הענין ומה שדברו חז"ל הוא נמי כדי למסבר קראי של ונשגב ה' לבדו וכן המקרא יחיינו מיומים וכו'.

ועיין בע"ז ט' א' כתב רש"י בד"ה ששת אלפים שנים נגזר על העולם להתקיים כמנין ימי השבוע וביום השביעי שבת ובשבעת אלפים נוח לעולם ע"כ, הרי לא כתב שהעולם יחדל להתקיים אלא נקט נוח, ומ"מ שם בפירוש שני אלפים ימות המשיח, בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו, ושם בעמוד ב' אמרו, תנא, אחר ד' אלפים ומאתים ושלשים ואחת שנה לבריאת עולם אם יאמר לך אדם קח לך שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד אל תיקח, הנה כן מפורש שכבר צפו חז"ל שדברים עתידיים שנאמרו אין הכרח שיארע כך ויכולים להשתנות.

וכמו בימות המשיח שבעונותינו כבר עבר מאז שנאמרו דברים אלו הינו מד' אלפים ורלא שנים, כבר עברו עוד אלף ותקוט שנים היא שנותינו התשנ"א, ועיין תהלים קב כו. לפני הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים, המה יאבדו

ואתה תעמד, וכלם כבגד יכלו כלבוש תחליפם ויחלופו, והראב"ע שם דחה המפרשים כי שמים וארץ חדשה יהיו ממש ודברי דוד וירמיה כנגד זה וסוף דבריו מפרש שעצם השמים והארץ לעולם יעמדו ורק בפרטיהם יהיו שינויים עי"ש.

אוצר החכמה

אין הדעה הזאת מיסודות הדת

ואל תקשה על זה שכתבנו שאין הדברים כפי פשטן, שהרי אינם מפי הגבורה ולא מפורשים פירוש גמור בתורה ובנביאים וחכמים באו בסברות לרמוז כפי הנראה ולא ע"י הכרח כמו שההלכה שנקבעה למעשה, תדע, שלא נחלקו בעיקרי ועמודי הדת, על ביאת המשיח ועל תחיית המתים ועל עוה"ב ועל שכר ועונש ועוד, ובזה כיון שאין בו קלקול באמונה על כן נחלקו בו.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

הדין מחייב שהיה צריך לבא המשיח לפי הסדר שנאמר

וכמו כדי שלא תתמה על כך, הנה יש לעיין בסנהדרין צז ב' וכבר הבאתי לשון רש"י הברורים וז"ל, ל"א עוד אחת מעט היא מעט מלכות אתן להם לישראל לאחר חורבן ולאחר אותו מלכות הנני מרעיש שמים וארץ ויבא משיח ואין דרשה זו כלום, שהרי ראינו כמה מלכויות לישראל לאחר חורבן ע' שנה, הורדוס נב בן כוזיבא ב' ומחצה, ומצינו בסדר עולם מפולמוס של אספסיאנוס יב שנה, ומפולמוס של טיטוס עד מלכות כוזיבא יב שנים, ומלכות בן כוזיבא ב' שנים ומחצה עכ"ל.

וכבר דקדקתי מרש"י שם בעמוד א' ד"ה ושני אלפים שנות משיח וכו' הוי דינו שיבא משיח וכו' עכ"ל, והנה רש"י דקדק לומר כן שרק שהדין מחייב שיבא משיח לפי הסדר הזה, אבל העונות יכולין לשנות הכל וכמו שאמרו ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו ובודאי על שנותינו התשנ"א יצאו רובן ונשאר לנו עד סוף האלף הששי רמ"ט שנים בעונותינו, ועיין היטב ברש"י ד"ה עוד אחת שכתב קודם, וכל הנך דרשות לא משנה ולא בריתא, וכן בל"א כתב, ואין דרשא זו כלום שהרי ראינו כמה מלכויות לאחר החורבן ואעפ"כ לא בא משיח וכו' ע"כ.

רק לכשיבוא נדע פירוש הדברים

היוצא מכל זה א"כ, גם כלל כל הענין ששת אלפים הוי עלמא וכו' אינו לא משנה ולא בריתא ואינה אלא דרשא לא רק שכבר נחלקו עליה בשעת דרשתה אלא אין הפסד אם היא תדחה ע"י מציאות כשתהיה.

סוף דבר, ברוך הבורא הבוחר במשה בתורה, בנביאים, הוא שיודע סוד בריאת עולמו ואין להשען אלא על אבינו שבשמים וג"כ הרדב"ז בענין אם יהיה חידוש במעשה בראשית לכשיבא המשיח או עולם כמנהגו נוהג בפי"ב מהל' מלכים, סיים דבריו, וברוך יודע האמת ובימי המשיח יודע למה הם רומזים עי"ש.

הדפסה

הדפסה

(מובאות מתוך ספרי "שפת מלך" על הרמב"ם וגליון הש"ס בכת"י)